

Sygn. akt XVII AmC 3343/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2011 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSR (del) Magdalena Sajur – Kordula

Protokolant: asystent sędz. Piotr Zawodny

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2011 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1) Uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) Spółka Akcyjna w W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Pisma wysyłane przez Bank na ostatni podany przez Użytkownika Karty głównej adres korespondencyjny strony uważają za skutecznie doręczone po upływie 14 dni od daty pisma, z zastrzeżeniem § 39 ust. 5”

2) zasądza od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz J. K. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

3) nakazuje pobrać od (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz Skarbu Państwa- Sąd Okręgowy w Warszawie kwoty 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa,

4) zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Spółka Akcyjna w W.

/-/ SSR (del) Magdalena Sajur – Kordula

Sygn. akt XVII AmC 3343/10

UZASADNIENIE

Powód - J. K. w pozwie z dnia 8 listopada 2010 r. skierowanym przeciwko (...) S.A. wniósł o uznanie następującego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone:

„Pisma wysyłane przez Bank na ostatni podany przez Użytkownika Karty głównej adres korespondencyjny strony uważają za skutecznie doręczone po upływie 14 dni od daty pisma, z zastrzeżeniem § 39 ust. 5” (§ 46 ust. 2 Regulaminu kart kredytowych w (...)S.A.).

Powód wniósł również o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu podniósł, że pozwany proponuje swoim klientom umowy o korzystanie z karty kredytowej, do której wydany został „Regulamin kart kredytowych w (...)S.A.”, zawierający kwestionowane postanowienie.

Postanowienie to wiąże skutek doręczenia z datą pisma wysłanego przez Bank, co może zdaniem powoda prowadzić do nadużyć: do antydatowania dokumentów, do nadawania skutku doręczenia dokumentom w ogóle nie wysłanym. Po drugie, w obrocie prywatnym nie można stosować domniemania doręczenia: formułowanie takich domniemań leży tylko w gestii ustawodawcy. Powód powołał się na treść art. 61 § 1 kc, zgodnie z którym oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. To sąd powszechny jest właściwy do rozstrzygnięcia, czy oświadczenie wywołuje określone skutki, a nie twórca wzorca.

Powód podniósł także, że ustawodawca wyjątkowo decyduje się nadać skutek doręczenia pisma nieodebranego przez adresata (przepisy procedury, art. 6g ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego, art. 18 ust. 2 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych). Powód zwrócił też uwagę, że w przepisach dotyczących doręczeń pocztowych (ustawa z 12 czerwca 2003 r. Prawo pocztowe oraz przepisy wykonawcze) przewidziano tryb dwukrotnego zawiadomienia o pozostawieniu przesyłki, a w przepisach procedur sądowych i administracyjnych obowiązuje zasada, że przesyłka uznawana jest za doręczoną 7 dnia po pozostawieniu drugiego awizo.

Powód zarzucił, że pozwany – narzucając kwestionowane postanowienie – nie bierze pod uwagę realiów, kiedy to może się zdarzyć, że z różnych przyczyn czas doręczenia przesyłki przez Poczta Polską będzie dłuższy niż ten wskazany w spornym postanowieniu regulaminu.

Powód powołał się także na dotychczasowe orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, uznające za sprzeczne z dobrymi obyczajami zapisy wzorców umownych wprowadzające doręczenie zastępcze lub domniemanie doręczenia (pозew k. 2 – 3).

W odpowiedzi na pozew pozwany – (...)S.A. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany przyznał, że w Regulaminie kart kredytowych w (...)S.A. znajduje się sporny zapis. W związku z tym, że klauzula o domniemaniu doręczenia została uznana za niedozwoloną i wpisana do Rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod poz. 2042, pozwany podjął prace nad nowym regulaminem, w którym zakwestionowane postanowienie się nie znajduje. W najbliższym czasie nowy regulamin ma być zatwierdzony przez zarząd pozwanego Banku.

Pozwany podniósł zarzut braku legitymacji czynnej po stronie powoda. Umowę karty kredytowej nie może bowiem zawrzeć każdy konsument. Zawarcie umowy karty kredytowej poprzedza badanie zdolności kredytowej wnioskodawcy i dopiero po pozytywnej ocenie zdolności kredytowej – jak wskazuje § 5 ust. 4 Regulaminu – dany wnioskodawca staje się potencjalnym konsumentem, który może zawrzeć umowę z bankiem.

Pozwany podniósł, że obowiązek uzależnienia zawarcia umowy kredytu od pozytywnej oceny zdolności do spłaty w terminach zaciągniętego zobowiązania, nałożony jest na banki przez przepisy prawa bankowego (art. 70 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe). Pozwany powołał się w tym zakresie także na rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego. Oznacza to, zdaniem pozwanego, że może on zawierać umowy kredytowe (kart kredytowych) jedynie z tymi konsumentami, którzy posiadają zdolność kredytową.

Pozwany zaprzeczył, jakoby powód w chwili wniesienia pozwu posiadał zdolność kredytową, powód zaś posiadania tej zdolności nie wykazał. Stosownie zaś do treści art. 479³ § 1 kpc, legitymacja czynna przysługuje tylko temu podmiotowi, który według oferty pozwanego mógłby zawrzeć z nim umowę zawierającą postanowienie, którego uznania za niedozwolone żąda się pozvem (odpowiedź na pozew k. 13 – 15).

Powód, ustosunkowując się do zarzutu braku legitymacji czynnej, wskazał, że kontrola postanowienia wzorca umowy ma charakter abstrakcyjny, a nie związany z konkretną umową. Do stwierdzenia legitymacji czynnej wystarczy, że powód mógłby potencjalnie zawrzeć umowę zawierającą sporne postanowienie. Oferta pozwanego Banku skierowana jest do osób fizycznych – konsumentów. Wystarczające jest więc to, że powód ma status osoby fizycznej, posiada pełną zdolność do czynności prawnych i mógłby zawrzeć z pozwanym umowę o kartę kredytową. Kwestia posiadania, bądź nie, zdolności kredytowej jest okolicznością oceną z punktu widzenia Banku, jest też zmienna w czasie. Zresztą, zgodnie z § 6 ust. 6 Regulaminu pozwany może odmówić zawarcia umowy nawet w razie stwierdzenia zdolności kredytowej. Powód powołał wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2006 r. sygn. I CK 297/05, w którym Sąd ten wskazuje na nieograniczony a priori krąg podmiotów legitymowanych czynnie oraz na publiczny charakter skargi (pismo procesowe powoda k. 73 – 74).

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...)S.A. prowadzi działalność gospodarczą, polegającą na świadczeniu usług bankowych (okoliczność bezsporna).

Przy prowadzeniu działalności gospodarczej pozwany posługiwał się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie: „Regulamin kart kredytowych w (...)S.A.”, był on zamieszczony na stronie internetowej pod adresem (...) i zawierał zakwestionowane przez powoda postanowienie o następującej treści: **„Pisma wysyłane przez Bank na ostatni podany przez Użytkownika Karty głównej adres korespondencyjny strony uważają za skutecznie doręczone po upływie 14 dni od daty pisma, z zastrzeżeniem § 39 ust. 5”** (okoliczność bezsporna, regulamin k.8-9).

Sąd Okręgowy w Warszawie- Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

W sprawie niniejszej powód wykazał, że kwestionowane postanowienie umowne pochodzi z wzorca umowy, wykorzystywanego przez pozwanego.

Pozwany przyznał, że stosuje wzorec dołączony do pozwu, jak również postanowienie będące przedmiotem sprawy. Podniósł natomiast zarzut braku legitymacji procesowej powoda do wytoczenia niniejszego powództwa. W uzasadnieniu powołał się na okoliczność, że umowy karty kredytowej nie może zawrzeć z pozwanym bankiem każdy konsument, a jedynie taki, który posiada zdolność kredytową. Powód nie wykazał istnienia swojej zdolności kredytowej, a więc, zdaniem pozwanego, nie można uznać go za podmiot, który według oferty pozwanego mógłby zawrzeć z nim umowę zawierającą postanowienie, którego uznania za niedozwolone żąda pozwem.

Sąd uznał, że powyższy zarzut pozwanego nie jest zasadny. Art. 479 (38) k.p.c. określa krąg podmiotów uprawnionych do wytoczenia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Z przepisu tego wynika, że m.in. legitymowany czynnie jest każdy, kto według oferty zawartej we wzorcu mógłby ze składającym ofertę zawrzeć umowę zawierającą niedozwolone postanowienie umowne. Powodem dochodzącym abstrakcyjnej kontroli wzorca może być konsument w rozumieniu art. 22 (1) k.c. przepisy art.385 (1)- 385 (3) k.c. odnoszą się bowiem do stosunków prawnych pomiędzy przedsiębiorcami i konsumentami, czyli w obrocie jednostronnie profesjonalnym.

W myśl art. 22 (1) k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powód w niniejszym procesie niewątpliwie jest konsumentem w rozumieniu cytowanego przepisu. Pozwany próbuje jednak dokonać zawężającej interpretacji treści art. 479 (38) § 1 k.p.c., podnosząc, iż powód musi spełniać określone wymogi (zdolność kredytowa) pozwalające mu na zawarcie umowy z pozwanym bankiem.

Zdaniem Sądu kwestia posiadania lub braku zdolności kredytowej jest okolicznością wykraczającą poza zakres abstrakcyjnej kontroli wzorca, jakiej dokonuje się w procesie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Są to okoliczności związane z konkretną umową kredytową. Z tych względów Sąd nie może badać, czy z uwagi na sytuację majątkową, rodzinną, posiadane dochody i zobowiązania, powód może wytoczyć powództwo o

przeprowadzenie abstrakcyjnej kontroli wzorca. Badanie to jest ograniczone w tym wypadku do tego, czy J. K. jest konsumentem w rozumieniu art. 22 (1) k.c.

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c. za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Aby uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone, muszą być łącznie spełnione następujące przesłanki:

- 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, nie podlegało negocjacom
- 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami
- 3) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta
- 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Odnosząc się do kwestionowanego w niniejszym pozwie postanowienia stwierdzić należy, że konsumenci nie mieli wpływu na jego treść, nie było one z nimi uzgodnione indywidualnie. Postanowienia uzgodnione indywidualnie to takie, na które konsument miał rzeczywisty wpływ i chodzi o wpływ na ich brzmienie. Powód wykazał, że kwestionowane postanowienie jest przejęte z wzorca umowy, zaś pozwany nie obalił istniejącego w tym zakresie domniemania, że postanowienie nie podlegało indywidualnym uzgodnieniom z konsumentem. Wykazana została więc, przesłanka z art. 385 (1) k.c., dotycząca braku indywidualnych uzgodnień.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, gdyż należą do nich tylko takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia (essentialia negotii). W niniejszym przypadku Regulamin dotyczy wydawania i posługiwania się kartą kredytową, a konkretne postanowienie – sposobu doręczania korespondencji między stronami. Kwestionowane postanowienie nie dotyczy zatem essentialia negotii umowy, która miałaby być zawierana przez Bank z konsumentem.

Do rozstrzygnięcia pozostała kwestia, czy przedmiotowe postanowienia, kształtują prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

„Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i апробowanymi społecznie obyczajami.

Jako sprzeczne z dobrymi obyczajami należy rozumieć działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego, niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak W. Popiołek Komentarz KC t.I 2005).

Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi wówczas, gdy w sposób znaczący zostaną naruszone jego interesy ekonomiczne, ale również zostanie spowodowany jego dyskomfort, wynikający z naruszenia jego prywatności, doznania zawodu, niedogodności organizacyjnych, straty czasu, wprowadzenie w błąd itp., czyli dojdzie do istotnej i nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta.

Klauzula generalna zawarta w art. 385 (1) § 1 k.c. uzupełniona została listą przykładowych niedozwolonych postanowień umownych, zamieszczoną w art. 385 (3) k.c. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne nie spełnia przesłanek klauzuli generalnej spoczywa, zgodnie z art. 385 (1) § 4 k.c., na przedsiębiorcy, odnośnie zaś postanowień wymienionych w art. 385 (3) k.c. istnieje domniemanie abuzywności.

Uwzględniając powyższe Sąd uznał, że kwestionowana przez powoda klauzula: **„Pisma wysyłane przez Bank na ostatni podany przez Użytkownika Karty głównej adres korespondencyjny strony uważają za skutecznie doręczone po upływie 14 dni od daty pisma, z zastrzeżeniem § 39 ust. 5”** stanowi

niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art.385 (1) § 1 k.c, ponieważ jest sprzeczna z treścią art.61 § 1 k.c. Przepis ten stanowi, że oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Odwołanie takiego oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej.

Kwestionowana klauzula wprowadza domniemanie doręczenia, wzorowane na występującym w procedurze cywilnej. Czyni to jednak bez podstawy prawnej, wbrew zasadzie z art. 61 § 1 k.c. Pozostawienie klauzuli w obrocie prawnym może rodzić dla konsumenta niekorzystne skutki, tym bardziej, że skutek doręczenia jest powiązany z datą pisma, zaś wskazany termin jest rażąco krótki. W terminie 14 dni od daty pisma konsument może nie mieć szansy zapoznania się z treścią pisma z przyczyn od niego niezależnych (długość trwania procedury wysyłkowej w banku, praca poczty i.t.p.). Jak trafnie wskazał powód w skrajnych wypadkach może dojść do nadużyć np. antydatowania dokumentów, nadawania skutku doręczenia dokumentom nigdy nie wysłanym.

Podsumowując, kwestionowana klauzula jest sprzeczna z przepisami prawa, zaś dodatkowo jej sprzeczność z dobrymi obyczajami przejawia się głównie poprzez naruszenie równowagi stron stosunku zobowiązaniowego na niekorzyść konsumenta. Narusza ona rażąco jego interesy, głównie ekonomiczne. Z tych względów, jako spełniająca przesłanki z art. 385 (1) k.c., na mocy art. 479 (42) § 1 k.p.c. uznano ją za niedozwoloną i zakazano wykorzystywania.

Zgodnie z treścią przepisu art.26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz 96 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167 poz. 1398) rozstrzygnięto o obciążeniu pozwanego obowiązkiem uiszczenia opłaty sądowej.

Rozstrzygnięcie dotyczące kosztów zastępstwa procesowego oparto na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c w zw. z § 18 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz.1348 ze zm.).

Publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art.479 (44) k.p.c.

/-/ SSR (del) Magdalena Sajur – Kordula